

Tjänsteutlåtande

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Kristina Eriksson

Datum 2014-10-14

Dnr 2014/0304-224

Till Kommunstyrelsen

Redovisning av uppdrag att arbeta med trafiken vid skolorna

Beslutsförslag

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta

Rapporten noteras och projektet avslutas. Det fortsatta arbetet med trafiken vid skolorna utförs inom ramen för ordinarie verksamhet under Byggnadsnämnden.

Bakgrund

Projektet är ett resultat av flera politiska uppdrag som rör trafiksituationen vid skolorna. Det är i samband med att föräldrar lämnar och hämtar barn med bil som det uppstår farliga trafiksituationer vid skolorna. Det krävs både trafiksäkerhetsåtgärder och beteendepåverkande åtgärder för att åstadkomma förbättringar.

Förvaltningens slutsatser

Syftet med projektet har varit att hitta arbetsformer och samverka med skolorna för att få igång ett långsiktigt arbete med trafikfrågor, hälsa och miljö. Arbetet har bedrivits inom ramen för trafiksäkerhetsarbetet på väg- och trafikenheten och inom ramen för klimatarbetet på plan- och exploateringsenheten. Erfarenheterna från projektet är viktiga för att se hur vi på bästa sätt kan fortsätta arbetet med trafikfrågor tillsammans med skolorna. Det långsiktiga arbetet fortsätter inom ramen för ordinarie verksamhet.

Bilagor

1. Slutrapport "Gå och cykla till skolan"

Kent Gullberg

Samhällsbyggnadschef

Viveka Larsson

Plan- och exploateringschef

Gå och cykla till skolan

slutrapport

Projektledare

Kristina Eriksson

Datum

2014-10-10

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
Bakgrund.....	4
1.1 Projektorganisation	4
1.2 Erfarenheter av tidigare projekt i kommunen	5
2. Genomförda åtgärder.....	5
2.1 Skolvägsplan	5
2.2 Deltagande skolor	6
2.3 Söraskolan	6
2.4 Erfarenheten från projektet.....	6
2.5 Barnen i baksätet.....	8
2.6 Erfarenheter från andra kommuner	8
2.7 Planera tidigt.....	8
3. Förslag till fortsatt arbete.....	9

Sammanfattning

Efter uppdrag från kommunstyrelsen till samhällsbyggnadsförvaltningen och som en del av arbetet med klimat och energifrågor har förvaltningen arbetat med projektet *Gå och cykla till skolan*. Syftet har varit att förbättra trafiksituationen vid skolorna i kommunen och att samtidigt öka andelen elever som går och cyklar. Trafiksituationen kring skolorna har inventerats av väg- och trafikenheten 2013. Många skolor har goda förutsättningar att öka andelen gång- och cykeltrafikanter då en stor andel elever bor nära sin skola med tillgång till gång- och cykelvägar. Som ett verktyg har några skolor arbetat med en skolvägsplan. Den beskriver skolans förutsättningar att öka andelen gång- och cykeltrafikanter, åtgärder för att få till bestående beteendeförändringar och fysiska åtgärder för att öka trafiksäkerheten.

Det är viktigt att arbetet för en bra trafikmiljö får förankring i skolorna och inte bara ses som ett tidsbegränsat projekt. Grundproblemet är ett ökande antal föräldrar som skjutsar sina barn till skolan och för att ändra på detta behövs ett långsiktigt arbete med attityder och beteendeförändringar. Bästa resultat uppnås om informationsinsatser och kampanjer kombineras med fysiska förbättringsåtgärder. Projektet *Gå och cykla till skolan* visar att det finns en efterfrågan på bättre samverkan mellan kommunens olika delar, föräldrar och elever, skolans personal, fastighetsägare och väghållare. För att få en kontinuitet i arbetet och en stabil samverkan med skolan behöver resurser och ansvar fördelas inom kommunen så att det kan bli en del av den ordinarie verksamheten. Genom att nå barn och unga med ett budskap om minskad klimatpåverkan, hälsovinster och trygg närmiljö kan också uppnå andra långsiktiga mål.

Bakgrund

Projektet uppstod som ett resultat av flera politiska uppdrag som rör trafiksituationen vid skolorna i kommunen. Kommunstyrelsen gav 2010-11-29 uppdrag till Samhällsbyggnadsförvaltningen att i samarbete med Kultur- och utbildningsnämnden arbeta för att minska trafiken runt skolor och förskolor. På uppdrag av grundskolenämnden genomfördes 2005 en utredning om åtgärder för att öka trafiksäkerheten vid skolorna (GSN §48 2005-04-25). Under 2007-2008 deltog kommunen i ett regionalt projekt "Säker och lekvänlig skolväg" där Trafikverket var med och finansierade åtgärder på framförallt Sjökarbyskolan och Åkerstorpsskolan. Under 2011 skickade kultur- och utbildningsnämnden ut en enkät till skolorna om hur de upplevde trafiksituationen. Tio av tolv skolor svarade att de upplevde problem med trafiken. Dåvarande kommundirektören Karin Proos fick därefter ett uppdrag att genomföra åtgärder för att förbättra trafiksituationen. Uppdraget gick vidare till Samhällsbyggnadsförvaltningen.

En arbetsgrupp med deltagare från väg- och trafikenheten, kultur och utbildningsförvaltningen, kommunikationsenheten samt miljöstrategen samlades för att ta fram ett förslag hur uppdraget skulle kunna genomföras. Mot bakgrund av tidigare genomförda projekt där både fysiska trafiksäkerhetsåtgärder och beteendepåverkande åtgärder har utretts och i viss mån genomförts var tanken från arbetsgruppen att hitta en form för ett mera långsiktigt samarbete med skolorna, med fokus på miljö, säkerhet, hälsa. Under 2013 gjordes en inventering av trafiksituationen vid skolorna av väg- och trafikenheten som visade på att många skolor har goda förutsättningar för gång- och cykel till skolan i och med ett högt antal elever som bor i nära anslutning till skolorna.

1.1 Projektorganisation

Dåvarande kultur- och utbildningschefen Elisabeth Johansson gick ut med en förfrågan till samtliga rektorer vid grundskolorna om att delta i projektet. Ett startmöte hölls internt för att diskutera uppdraget. En arbetsgrupp träffades därefter för ett

första möte den 15 december 2011. Avstämning har gjorts med dåvarande samhällsbyggnadschefen och kultur- och utbildningschefen. En redovisning gjordes till Byggnadsnämnden i april 2012. Arbetsgruppen upphörde i början på 2012. Projektet har därefter fortsatt med miljöstrategen och en representant från väg- och trafikenheten.

1.2 Erfarenheter av tidigare projekt i kommunen

Ett flertal trafikprojekt och utredningar har genomförts i kommunen men det har inte resulterat i ett kontinuerligt arbete med frågorna. Det kommer hela tiden till nya elever, föräldrar, skolpersonal och ansvariga på kommunen. Skolorna framför att de har engagerat sig i projekt men saknar återkoppling och genomförande av åtgärder. För att väcka intresse för frågorna hos skolorna och föräldrarna är det viktigt att visa på nyttan med att gå och cykla till skolan d v s en säker skolmiljö, tidsvinster, hälsovinster och miljövinster. För att nå resultat behövs ett långsiktigt arbete. Det finns från skolorna en önskan om ökad samverkan mellan olika parter, kommunens olika förvaltningar, föräldrar och elever, skolans personal, fastighetsägaren och väghållaren.

2. Genomförda åtgärder

På de skolor som svarade på intresseanmälan från kultur- och utbildningschefen hade vi ett startmöte med skolledningen för att höra deras önskemål och problem de upplever med trafiken kring skolan. I de flesta fall har även föräldrarepresentanter deltagit. Som ett stöd har ett informationsmaterial från Gävleborgs län använts. Informationsinsatser har bekostats av energi- och klimatrådgivningen. Projektet har pågått under ca två års tid med syftet att hitta verktyg för långsiktig samverkan och för att se vilka resultat som kan uppnås.

2.1 Skolvägsplan

Genom att ta fram en skolvägsplan får arbetet med trafikfrågor struktur och långsiktighet. Det är ett dokument som beskriver förutsättningarna vid just den skolan, aktuell trafikmiljö, samt vilka åtgärder som kan vidtas för att arbeta med säkerhet, hälsa och miljöaspekten. Utgångspunkten för åtgärder är vad skolan och föräldrarna prioriterar. Planen ska omfatta mål, åtgärder och uppföljning. Genom

skolvägsplanen dokumenteras arbetet och kunskapen kan föras vidare även om deltagare i arbetsgruppen byts ut.

2.2 Deltagande skolor

Under 2012-2014 har Söraskolan, Margretelundsskolan, Tråsättraskolan, Österskärsskolan, Solskiftesskolan, Fredsbergsskolan och Akers friskola deltagit på olika sätt. Det har varit möten och diskussioner om trafiksäkerhetsåtgärder. Skolorna har fått informationsmaterial, erbjudande om att få hjälp med att ta fram en skolvägsplan och genomförande av trafiksäkerhetsåtgärder. Förutsättningarna för att bygga upp ett kontinuerligt arbete med trafikfrågor finns om skolan erbjuder en plattform för detta och om det finns ett intresse från skolledningen.

2.3 Söraskolan

Vid Söraskolan har skolledningen visat intresse och där bildades en trafikgrupp som träffas regelbundet med representanter från kommunen, föräldrar, skolpersonal och skolledning. Gruppen har tagit fram en skolvägsplan med åtgärder för att förbättra trafiksituationen. Det har i klass F-6 genomförs ett flertal undersökningar om elevernas resvanor och 2013 och 2014 arrangerade föräldraföreningen en cykeldag. I samband med att skolan nu byggs om har diskussioner förts hur trafiksäkerheten kan ökas efter ombyggnaden samt vilka åtgärder som kan vidtas under ombyggnadstiden.

2.4 Erfarenheten från projektet

Att arbeta med beteendeförändringar, hur föräldrar väljer att lämna och hämta barn vid skolorna kräver ett långsiktigt och medvetet arbete med engagemang från skolledning, föräldrar och gärna också eleverna. Skolorna efterfrågar ofta fysiska trafikåtgärder som ett första steg. Att påverka föräldrarna att i större utsträckning låta barnen gå och cykla till skolan ser man från skolledningen som en känslig fråga som inte självklart ingår i skolans ansvar.

Väg- och trafikenheten utgår i sin utveckling av infrastruktur från fyrstegsprincipen:

- *tänka om*, överväga åtgärder för att se behovet av transport
- *optimera*, effektivisera transporter i befintlig infrastruktur
- *bygga om*, begränsade ombyggnationer vid behov

- *bygga nytt*, om inget av de tidigare stegen kan tillgodose behovet innebär steg fyra nyinvestering eller större ombyggnation.

Då grundproblemet är ett ökande skjutsande av elever bör det finnas stora möjligheter att arbeta med de två första stegen. Det finns alltså en konflikt i vad skolorna ofta efterfrågar som ett första steg och väg- och trafikens arbetsmetodik. En tydligare gemensam målbild och metodik att arbeta mot krävs sannolikt för att projektet ska vara framgångsrikt.

Det är tidsbrist och bekvämlighet som anges som främsta skäl till att man skjutsar barnen till skolan. Men också bristande säkerhet i trafiken anges som skäl till att ta bilen. Fler bilar genererar dock ytterligare risker och vi får en ohållbar situation.

I Söraskolans resvägsundersökning framgår det att ca 30 % åker bil till skolan, oavsett årstid eller väderlek. Andelen som går och cyklar är 65-70 % och endast ett fåtal elever åker buss. Samtidigt har ca 86 % av eleverna mindre än 3 km till skolan. Österskärsskolan har i samband med en kampanj uppnått ett resultat på 95 %.

Det finns i den nuvarande läroplanen goda möjligheter att koppla lektioner i matematik, miljö, teknik, hälsa m fl ämnen för att få ett aktivt skolarbete kring temat. En vägledning från SKI, "Trafiksmart" har lämnats ut till deltagande skolor. Hållbar utveckling och klimatfrågor är framtidsfrågor som våra barn behöver lära sig mera om och få möjlighet att påverka.

Gående skolbuss har presenteras som ett alternativ men har inte genomförts i någon större utsträckning. Förutsättningarna för att kunna gå och cykla till skolan på ett säker sätt är vid vissa skolor mycket bra. Genom att turas om att följa barnen till skolan kan tidsvinster, hälsovinster och sociala fördelar uppkomma. Det är enkelt, men kräver ett visst engagemang och kontakt mellan föräldrar för att komma igång.

2.5 Barnen i baksätet

Vi har en hög grad av bilberoende i kommunen och många tar bilen till jobbet men också till och från vardagsaktiviteter. För att kunna nå klimatmålen inom kommunen måste åtgärder vidtas för att minska biltrafiken på korta sträckor. Vi kommer att föra dessa vanor vidare till nästa generation och mönstret blir allt svårare att bryta. Arbetet med trafikfrågor på Söraskolan visar inget tydligt resultat i undersökningen. Det är ett långsiktigt och tålmodigt arbete som krävs för att få oss att ändra invanda mönster och beslut. En framgångsfaktor för att uppnå större förändringar är att engagera eleverna i arbetet med transport- och klimatfrågor.

2.6 Erfarenheter från andra kommuner

På Trafikförvaltningen i Stockholms stad finns en person på heltid som arbetar med trafikmiljön kring skolorna. Det är både informationsåtgärder, kampanjer och fysiska åtgärder. Erfarenheten från Stockholm är att man når bästa resultat om skolan själv efterfrågar åtgärder och själva är beredda att arbeta med trafikfrågor samt att det är viktigt med aktiva föräldrar och elever. För att nå bästa resultat krävs en kombination av betendeförändringar och trafiksäkerhetsåtgärder. De har en princip att inte vidta åtgärder inom 200 meter från skola och förskola som gynnar biltrafiken. Vi har fått möjlighet att beställa och ta del av material som Stockholms stad har tagit fram. Gävleborgs län har arbetat med ett regionalt projekt där vi har lånat en del av deras informationsmaterial och mallen för en skolvägsplan.

2.7 Planera tidigt

Det är viktigt att förebygga trafikproblem i samband med etablering av nya skolor. Genom att samråda internt med de parter som ansvarar för planering, byggande, trafik och fastighetsdrift kan åtgärder genomföras innan verksamheten startar för att gynna gång- och cykeltrafik och för att öka säkerheten för barnen.

3. Förslag till fortsatt arbete

Skolan ansvarar för skolmiljön, kommunen ansvarar för trafikmiljön, föräldrarna ansvarar för hur barnen tar sig till och från skolan. Tillsammans ansvarar vi för ett hållbart samhälle, minskad klimatpåverkan, trygga och glada barn. Det är fortsatt en viktig fråga för Österåkers kommun. Projektet föreslår att:

1. Väg- och trafikenheten får huvudansvaret och budget för fortsatt arbete inom ramen för trafiksäkerhetsarbetet och hållbara transporter. Stöd för fortsatt arbete bör finnas även från kultur och utbildningsnämnden
2. Ny intresseförfrågan till skolorna för att fånga upp deras behov och önskemål. Utbildningsmaterial inom trafik och miljöområdet tas fram för att få ökad elevsamverkan